

**Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru na tému „Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o ortuti a o zrušení nariadenia (ES) č. 1102/2008“**

[COM(2016) 39 final – 2016/023 (COD)]

(2016/C 303/17)

**Spravodajca: Vladimír NOVOTNÝ**

Európsky parlament (4. februára 2016) a Rada (18. februára 2016) sa podľa článku 192 ods. 1, článku 207 a článku 304 Zmluvy o fungovaní Európskej únie rozhodli prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom

„Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o ortuti a o zrušení nariadenia (ES) č. 1102/2008“

[COM(2016) 39 final – 2016/023 (COD)].

Sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, poverená vypracovaním návrhu stanoviska výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko 11. mája 2016.

Európsky hospodársky a sociálny výbor na svojom 517. plenárnom zasadnutí 25. a 26. mája 2016 (schôdza z 25. mája) prijal 153 hlasmi za, pričom 2 členovia hlasovali proti a 3 členovia sa hlasovania zdržali, nasledujúce stanovisko:

## 1. Závbery a odporúčania

1.1. Výbor v plnom rozsahu odporúča, aby Európska únia ako celok a jej jednotlivé členské štáty prijali predložený návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o ortuti a o zrušení nariadenia (ES) č. 1102/2008, ktoré je **východiskom pre ratifikáciu Minamatského dohovoru**.

1.2. Celosvetový problém emisií ortuti si vyžaduje riešenie na globálnej úrovni, ktoré predstavuje Minamatský dohovor. EÚ je spolu s Japonskom hlavnou hybnou silou pri znižovaní zaťaženia životného prostredia (a obyvateľstva) ortuťou, treba si však uvedomiť, že ortuť a jej zlúčeniny zostanú natrvalo zložkou životného prostredia.

1.3. Výbor konštatuje, že sústavná činnosť EÚ v problematike ortuti na globálnej úrovni a predovšetkým v samotnej Únii viedla v EÚ v porovnaní s rokom 1990 k zníženiu antropogénnych emisií ortuti o 75 % a že platné právne predpisy poskytujú záruku pre ďalšie postupné znižovanie antropogénnych emisií ortuti.

1.4. Výbor odporúča, aby bol ďalší postup EÚ v súlade s plnením ratifikovaného Minamatského dohovoru po tom, ako nadobudne účinnosť. Výbor je presvedčený o tom, že legislatívny rámec, ktorý sa vzťahuje predovšetkým na emisie, ale aj na výrobné procesy a produkty, je dostatočný na to, aby sa splnili záväzky prijaté v rámci dohovoru a aby nebola ohrozená konkurencieschopnosť EÚ ako celku.

1.5. Výbor považuje za nevyhnutné, aby sa problematike ortuti a jej náhradám vo výrobných procesoch a produktoch venovala príslušná časť vedeckých a výskumných kapacít EÚ.

1.6. Výbor ďalej odporúča, aby sa príslušné orgány EÚ spolu so signatármi dohovoru, členskými štátmi EÚ, v nadväznosti na ratifikáciu Minamatského dohovoru zúčastnili na pripravovanej konferencii zmluvných strán dohovoru (COP) 1 o ortuti s novými poznatkami umožňujúcimi ďalšie znižovanie antropogénnych emisií ortuti a jej používania v produktoch a výrobných procesoch.

## 2. Úvod

2.1. Ortuť je prirodzenou zložkou Zeme s priemerným výskytom približne 0,05 mg/kg v zemskej kôre a s významnými miestnymi rozdielmi. Vo veľmi nízkej koncentrácii sa ortuť vyskytuje aj v biosfére. Absorpcia ortuti rastlinami vysvetľuje jej prítomnosť v palivách, ako je uhlie, ropa a zemný plyn, ale aj v biopalivách. Z hľadiska emisií ortuti má spaľovanie biomasy prakticky rovnaký výsledok ako spaľovanie uhlia. Podrobne sa problematika ortuti a jej emisií uvádza v dokumentoch UNEP<sup>(1)</sup>.

2.2. Po uvoľnení zostáva ortuť v životnom prostredí, kde cirkuluje medzi vzduchom, vodou, usadeninami, pôdou a živými organizmami v rôznych formách. Jej forma sa môže zmeniť (predovšetkým prostredníctvom mikrobiálneho metabolizmu) na metylortuť, ktorá má schopnosť hromadiť sa v organizmoch, a to najmä vo vodnom potravinovom reťazci (ryby a morské cicavce). Bioakumulácia ortuti a ďalších ťažkých kovov a schopnosť ich diaľkového atmosférického prenosu predstavujú dôvod, prečo sa považujú za globálnu environmentálnu hrozbu.

2.3. V niektorých častiach sveta, predovšetkým mimo EÚ, je pomerne veľký počet ľudí vystavený hladine ortuti, ktorá výrazne presahuje bezpečnú úroveň. Najlepší výpočet antropogénnych emisií ortuti do ovzdušia predstavoval celosvetovo 1 960 ton ročne, z ktorých antropogénne emisie ortuti v EÚ dosahovali objem 87,5 tony ročne (4,5 %). Priame emisie do vody tvoria celosvetovo približne 900 ton ročne a prírodný emisný príspevok (erózia hornín a sopečná činnosť) predstavujú takisto približne 900 ton ročne. Prehľad antropogénnych emisií ortuti sa uvádza v prílohe 1 k tomuto dokumentu.

2.4. Napriek poklesu celosvetovej spotreby ortuti (celosvetový dopyt sa znížil o viac ako polovicu v porovnaní s rokom 1980) a nízkym cenám sa ortuť vo viacerých krajinách sveta ešte stále ťaží. Najväčšími producentmi sú Čína a Kazachstan. V Európe sa primárna produkcia ortuti skončila už v roku 2003, dochádza však k separovaniu ortuti ako vedľajšieho produktu iných postupov pri ťažbe a spracovaní minerálnych surovín. Táto ortuť sa klasifikuje ako odpad a zaobchádza sa s ňou v súlade s právnymi predpismi týkajúcimi sa odpadov.

2.5. Veľké množstvo ortuti sa dostáva na celosvetový trh takisto v dôsledku premeny alebo zatvárania zariadení na výrobu chlóru a alkalických hydroxidov ortuťovým procesom z krajín, v ktorých na rozdiel od EÚ nie je obchod s takouto ortuťou zatiaľ zakázaný.

2.6. Emisie zo spaľovania uhlia a z vypaľovania vrátane vypaľovania v oceliarniach, ako aj z výroby neželezných kovov predstavujú hlavný zdroj antropogénnych emisií a najmä imisií zlúčenín ortuti v okolí dotknutých bodových zdrojov emisií v EÚ. Identifikáciou možností sa jednak vyhodnocuje zachytávanie ortuti spolu s ďalšími prvkami v čistiacich procesoch dymových plynov a takisto špecifické postupy zachytávania tam, kde tieto selektívne postupy dávajú zmysel.

2.7. Ďalším významným antropogénnym zdrojom emisií najmä elementárnej ortuti je používanie amalgámových zubných výplní. Zdá sa, že v tejto oblasti sú emisie (predovšetkým do vody) podstatne lepšie zvládnuteľné a vo vyspelých krajinách je rozšírené používanie dostupných technológií.

2.8. Postoj občianskej spoločnosti k problematike škodlivých emisií ortuti a jej zlúčenín výbor uviedol vo svojich predchádzajúcich stanoviskách, na ktoré toto stanovisko prirodzene nadväzuje<sup>(2)</sup>.

<sup>(1)</sup> UNEP, 2013. *Global Mercury Assessment 2013: Sources, Emissions, Releases and Environmental Transport*. UNEP Chemicals Branch, Ženeva, Švajčiarsko.

<sup>(2)</sup> Ú. v. EÚ C 318, 23.12.2006, s. 115.  
Ú. v. EÚ C 168, 20.7.2007, s. 44.  
Ú. v. EÚ C 132, 3.5.2011, s. 78.

### 3. Dokument Komisie

3.1. Únia a 26 členských štátov podpísali nový medzinárodný dohovor o ortuti. Tzv. Minamatský dohovor sa globálne zaoberá celým životným cyklom ortuti, od jej primárnej ťažby po nakladanie s odpadovou ortuťou s cieľom chrániť ľudské zdravie a životné prostredie pred antropogénnymi emisiami ortuti a jej zlúčenín do ovzdušia, vody a pôdy. Únia a veľká väčšina členských štátov nový medzinárodný dohovor o ortuti podpísali, dohovor už obsahuje 128 podpisov a v súčasnosti ho ratifikovalo 25 zainteresovaných strán<sup>(3)</sup>.

3.2. Podrobným posúdením *acquis* Únie sa zistilo, že existuje istý obmedzený počet regulačných medzier, ktoré je potrebné vyplniť na úplné zosúladenie právnych predpisov Únie s dohovorom<sup>(4)</sup>. Predložený návrh predstavuje snahu o doplnenie týchto medzier. Ide konkrétne o tieto záležitosti:

- dovoz ortuti,
- vývoz určitých produktov s prídavkom ortuti,
- používanie ortuti v určitých výrobných procesoch,
- nové metódy použitia ortuti v produktoch a výrobných procesoch,
- používanie ortuti v remeselnej a drobnej ťažbe zlata a
- používanie ortuti v zubnom amalgáme.

3.3. Povinnosti vyplývajúce z dohovoru, ktoré ešte nie sú transponované do právnych predpisov EÚ, by sa v záujme právnej zrozumiteľnosti mali spojiť do jedného právneho aktu.

3.4. Je potrebné zlepšiť súdržnosť a právnu zrozumiteľnosť, a preto by sa malo nariadenie (ES) č. 1102/2008 týmto návrhom zrušiť a nahradiť, v predloženom návrhu by sa však z neho mali prevziať všetky zatiaľ potrebné hmotnoprávne povinnosti.

3.5. Ciele tejto iniciatívy sú v súlade s cieľmi stratégie Európa 2020 týkajúcimi sa inteligentného, inkluzívneho a udržateľného rastu. Návrh prispeje k vytvoreniu rovnakých globálnych podmienok pre priemyselné procesy, v ktorých sa používa alebo sa neúmyselne emituje ortuť a zlúčeniny ortuti, ako aj pre výrobu produktov s prídavkom ortuti a obchod s nimi, a tým sa podporí konkurencieschopnosť priemyslu Únie.

3.6. Okrem toho sa týmto návrhom v rámci možností zjednodušuje a objasňuje *acquis* s cieľom umožniť jeho lepšie a účinnejšie vykonávanie.

3.7. V posúdení vplyvu sa dospelo k záveru, že ratifikácia a vykonávanie Minamatského dohovoru bude mať v EÚ značný prínos pre životné prostredie a ľudské zdravie, najmä vzhľadom na očakávané zníženie emisií ortuti s pôvodom v iných častiach sveta.

### 4. Všeobecné pripomienky

4.1. Výbor súhlasí s prijatím navrhovaného nariadenia Európskeho parlamentu a Rady ako so zavŕšením dlhoročného úsilia o vytvorenie zodpovedného právneho prostredia, ktoré umožní celosvetové, dlhodobé a trvalé obmedzenie nežiaducich účinkov ortuti a jej zlúčenín. Výbor konštatuje, že návrh nariadenia spĺňa základný cieľ, ktorým je ochrana zdravia a životného prostredia pred škodlivými účinkami ortuti.

<sup>(3)</sup> <http://mercuryconvention.org/Convention/tabid/3426/Default.aspx>.

<sup>(4)</sup> Pracovný dokument útvarov Komisie, posúdenie vplyvu, sprievodný dokument k dokumentom: návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o ortuti a o zrušení nariadenia (ES) č. 1102/2008 a návrh rozhodnutia Rady o uzatvorení Minamatského dohovoru o ortuti, SWD [2016] 17 final.

4.2. Výbor si vysoko váži príspevok orgánov EÚ, ako aj jednotlivých členských štátov v procese vzniku Minamatského dohovoru, rokovania o ňom a jeho ratifikácie.

4.3. Výbor takisto veľmi oceňuje skutočnosť, že v celom procese sa uplatňovali a stále sa uplatňujú zásady subsidiarity a proporcionality bez toho, aby sa narušila účinnosť prijatých právnych úprav na úrovni celej EÚ, ako aj v globálnom kontexte.

4.4. Výbor je presvedčený, že európske úsilie prispeje k rýchlej ratifikácii Minamatského dohovoru do konca roku 2016 a k primeranému obmedzeniu zdravotných a environmentálnych rizík antropogénnych emisií ortuti a emisií z jej používania v celosvetovom meradle. Výbor takisto vyjadruje svoje presvedčenie, že nariadenie EP a Rady by nemalo a nebude prekračovať rozsah požiadaviek Minamatského dohovoru.

## 5. Konkrétne pripomienky

5.1. EHSV ďalej oceňuje, že sa v nariadení premietli výsledky konzultácií s dotknutými stranami v EÚ a výsledky rokovaní o Minamatskom dohovore v odborných fórach vedených pod záštitou Programu OSN pre životné prostredie (UNEP). Výbor blahoželá Komisii k úspešnému završeniu veľmi náročnej a rozsiahlej analytickej práce, ktorá vyústila do predloženia návrhu nariadenia.

5.2. Výbor sa stotožňuje s názorom Komisie, že obmedzenia obchodu, ktoré by išli nad rámec požiadaviek dohovoru, t. j. bezpodmienečný zákaz dovozu ortuti, by neboli opodstatnené, pretože takéto obmedzenia by pre priemysel Únie znamenali vyššie náklady a nemali by pre životné prostredie žiaden výrazný osov.

5.3. Výbor sa takisto stotožňuje so stanoviskom Komisie v návrhu nariadenia, že obmedzenia vývozu niektorých produktov s prídavkom ortuti by takisto neboli opodstatnené, keďže vstupy ortuti a jej únik do životného prostredia by zostali viac-menej nezmenené a v tretích krajinách by sa emisie ortuti mohli v dôsledku takéhoto zákazu zvýšiť.

5.4. Výbor takisto bez výhrad súhlasí (v súlade so závermi konzultácií a s výsledkami analýz) s tým, že obmedzenie používania ortuti v niektorých výrobných procesoch a obmedzenie používania ortuti v nových výrobných procesoch má byť primerané príslušným rizikám a bude v rámci technologického rozvoja dlhodobjším vývojovým procesom.

5.5. Výbor sa však stotožňuje s ustanoveniami Minamatského dohovoru, v ktorých sa uvádza, že zmluvné strany majú prijať opatrenia potrebné na odrádzanie od vývoja nových výrobných procesov s použitím ortuti a od výroby a uvádzania nových produktov obsahujúcich ortuť na trh.

5.6. Výbor konštatuje, že uplatňovanie smernice 2001/80/ES o obmedzení emisií určitých znečisťujúcich látok do ovzdušia z veľkých spaľovacích zariadení prinieslo významné obmedzenie emisií ortuti z energetiky ako najvýznamnejšieho odvetvia, ktoré sa v dôsledku procesov atmosférickej depozície podieľa na antropogénnych emisiách a imisiách ortuti prenosmi do pôdy a vody, a tento trend stále pokračuje. Od roku 1990 sa antropogénne emisie ortuti v EÚ znížili o vyše 75 %<sup>(5)</sup>. K ďalšiemu znižovaniu emisií ortuti významne prispeje úplné vykonávanie smernice 2010/75/EÚ o priemyselných emisiách. EHSV v súlade s názorom Európskej komisie vyjadruje presvedčenie, že v súčasnosti nie je potrebné meniť požiadavky smernice o priemyselných emisiách osobitne v súvislosti s emisiami ortuti.

<sup>(5)</sup> Zdroj: EEA, *Trends in Emissions of Heavy Metals* [http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/daviz/emission-trends-of-heavy-metals-3#tab-chart\\_3](http://www.eea.europa.eu/data-and-maps/daviz/emission-trends-of-heavy-metals-3#tab-chart_3).

- 5.7. EHSV podporuje navrhované postupy obmedzovania emisií ortuti z priemyselných procesov na základe koncepcie najlepších dostupných techník (BAT) a ich referenčných dokumentov (BREF).
- 5.8. EHSV zdôrazňuje nevyhnutnosť legislatívnej úpravy stáleho bezpečného uskladnenia ortuti stiahnutej z obehu v priemyselnej výrobe vo vhodných geologických štruktúrach, napríklad vo vyťažených solných baniach. EHSV vyzýva Európsku komisiu, aby čo najskôr stanovila kritéria pre skladovacie zariadenia a požiadavky na uskladňovanie odpadov kontaminovaných ortuťou.
- 5.9. Výbor oceňuje vyvážený postoj Európskej komisie k problematike používania amalgámov v stomatológii na základe najnovších dostupných vedeckých poznatkov a považuje požiadavky na vybavenie stomatologických pracovísk separátormi ortuti a obmedzenie používania kapsulového amalgámu za dostatočne efektívne na obmedzenie únikov ortuti do životného prostredia a chrániace ľudské zdravie<sup>(6)</sup>. EHSV zároveň upozorňuje na zatiaľ nedostatočne známe a podrobne nešpecifikované možné riziká nových stomatologických materiálov, ktorými sa má používanie amalgámu nahradiť.
- 5.10. EHSV zároveň upozorňuje na zvýšené náklady na služby financované z prostriedkov verejného zdravotníctva a na možný zdravotno-sociálny dosah na určité skupiny pacientov, ak by tieto náklady mali hradiť oni.

V Bruseli 25. mája 2016

*Predseda*  
*Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru*  
Georges DASSIS

---

<sup>(6)</sup> *Opinion on the environmental risks and indirect health effects of mercury from dental amalgam (update 2014) by Scientific Committee on Health and Environmental Risks.*